

hic deest. Dicitur enim ibi Σιδώνιος, *Sidonius*, Florarium Sanctorum ms., 28 Augusti: «Thaisis peccatricis conversio. Et 8 Octobris: Sanctæ Thaisis peccatricis depositio per sanctum Paphnutium conversa a studio meretricio. Quam ille reperto virginum monasterio, in cellulam parvam recludens, ostium plumbo sigillavit, et parvam ei fenestram dimisit, per quam ei cibus modicus deferretur. Post trium vero annorum pœnitentiam abbas Paphnutius rediens, post revelationem sibi a Deo de illa factam, ostium quod plumbo signaverat, dissipavit, dixitque ei: Egredere, quia dimisit tibi Deus peccata tua.

▲ At illa, I estor, inquit, Deum, quia ex quo huc ingressa sum, ex omnibus meis peccatis quasi sarcinam feci mihi, et ante oculos meos statui. Et sicut non recessit anhelus de naribus meis, ita nec quidem uno momento usque ad hanc horam peccata mea recesserunt a me. Claruit anno salutis 344. »

Vita hæc in quibusdam Manuscriptis separatim ponitur, in aliis interseritur aliis libris, ut libro II, cap. 16, ratione Paphnutii qui eam convertit. Dedi separatim, ut femina feminis jungeretur.

(2) *Qui me plasmasti, miserere mei.*] Eandem Thaisiæ orationem habes in Menæis et Menologio.

OCTOBRIS VIII.

VITA SANCTÆ PELAGIÆ (1), MERETRICIS

AUCTORE JACOBO DIACONO (2), INTERPRETE EUSTOCHIO (3).

PROLOGUS INTERPRETIS.

Verba sacerdotis tanti, et celata Latinis,
Eustochius Christi transtulit subsidio.

Sed vos, lectores, mecum pensate laborem,
Et memores nostri fundite verba Deo.

Præfatio auctoris.

376 Magnas semper Domino nostro gratias referre debemus, qui non vult perire peccatores in mortem, seu omnes per pœnitentiam converti cupit ad vitam (*I Tim. II*). Audite ergo miraculum quod gestum est in diebus nostris. Visum est mihi peccatori Jacobo scribere vobis fratribus sanctis, ut audiendo vel legendo sciatis, et animabus vestris maximum consolationis auxilium acquiratis. Misericors enim Deus, qui nullum hominem vult perire, statuit in hoc sæculo ut per satisfactionem delicta donentur, quia in futuro justum iudicium erit, in quo recipiet unusquisque secundum opera sua. Nunc ergo silentium mihi præbete, et intuemini mecum omni diligentia cordis, quia relatio nostra compunctione satis uberrima plena est.

VITA.

CAPUT PRIMUM. — Sacratissimus episcopus Antiochiæ civitatis convocavit ad se omnes prope se existentes episcopos, pro certa quadam causa: unde convenerunt episcopi numero octo, inter quos fuit et sanctissimus Dei vir Nonnus (4), episcopus meus, vir mirificus et efficacissimus monachus, de monasterio quod dicitur Tabenensiotarum. Propter incomparabilem enim ejus vitam et decoratissimam conversationem raptus est de monasterio, et episcopus ordinatus. Congregatos ergo in prædicta civitate, jussit nos episcopus ipsius civitatis manere in basilica beatissimi martyris Juliani (5). Ingressique successimus, ubi et cæteri qui convenerant episcopi ante januam ipsius basilicæ resederunt.

CAP. II. — Quibus sedentibus, aliqui episcopi domini meum Nonnum rogabant ut aliquid ab ipso docerentur; statimque ex ore suo sanctus episcopus cepit loqui ad ædificationem et ad salutem omnium

qui audiebant. Cunctis vero nobis admirantibus sanctam doctrinam ejus, ecce subito transit per nos prima mimarum Antiochiæ; ipsaque est prima choreutiarum pantomimarum (6), sedens super asellum; et processit cum summa phantasia, adornata ita, ut nihil videretur super ea nisi aurum et margaritæ et lapides pretiosi; nuditas vero pedum ejus ex auro et margaritis erat cooperta: cum qua maxima erat pompa puerorum et puellarum in vestibus pretiosis amicta, et torques aurea super collum ejus. Quidam præcedebant, alii vero sequebantur eam: pulchritudinis autem decoris ejus non erat satiety omnibus sæcularibus hominibus. Quæ tamen transiens per nos, totum implevit aerem ex odore musci (7), vel cæterorum suavissimorum odoramentorum fragrantia. Quam ut viderunt episcopi ita **377** nudo capite et omni membrorum compage sic invenecunde transire cum tantis obsequiis ut nec vela-

men super caput positum, nec super scapulas, ta-
centes ingemuerunt, et quasi a peccato gravissimo
averterunt facies suas.

CAP. III. — Beatissimus autem Nonnus intentissi-
me eam et diu respiciebat, ita ut posteaquam trans-
isset, intueretur et respiceret eam. Et postea avertit
faciem suam, dicens ad circumsedentes episcopos :
Vos non delectati estis tanta pulchritudine ejus? Illis
vero nihil respondentibus, posuit faciem super genua
sua, et manuale sanctum quod tenebat sanctis ma-
nibus suis, et sic omnem sinum suum replevit la-
crymis, et suspirans graviter, dixit iterum ad epi-
scopos : Non delectati estis tanta pulchritudine ejus?
Illis vero nihil respondentibus : Vere, ait, ego valde
delectatus sum ; et placuit mihi pulchritudo ejus,
quoniam istam habet Deus præponere et statuere in
conspectu tremendæ et admirabilis sedis suæ, judica-
turus tam nos quam episcopatum nostrum. Et iterum
dixit ad episcopos : Quid putatis, dilectissimi, quan-
tas horas fecit in cubiculo suo hæc mulier, lavans
et componens se, cum omni sollicitudine animi et
intentione ad spectaculum ornans se, ut corporali
pulchritudini et ornatui nihil deesset, quatenus om-
nibus placeret, ne turpis videretur esse suis amato-
ribus, qui hodie sunt, et crastino non sunt? Ergo et
nos habentes patrem in cœlis omnipotentem, spon-
sam immortalem, donantem bene custodientibus
promissiones, quæ habent divitias cœlestes et æter-
na præmia, quæ æstinari non possunt, quæ oculus
non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis as-
cenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus se.
Quid enim plura loquor? habentes repromissionem,
faciem illam magnam et splendidam, et inestimabi-
lem sponsi vultum videre, cui Cherubim respicere
non audent, non ornatus neque detergimus sordes
de miseris animabus nostris, sed dimittimus eas ne-
gligenter jacere.

CAP. IV. — His omnibus dictis, apprehendit me
peccatorem diaconum, pervenimusque in hospitium,
ubi nobis fuerat cellula data. Et ingressus cubiculum
suum, jactavit se in pavementum, et faciem suam ad
terram; percutiensque pectus suum, lacrymabatur,
dicens : Domine Jesu Christe, ignosce mihi peccatori
et indigno, quia unius diei ornatus meretricis super-
venit ornatum animæ meæ. Quali vultu respiciam ad
te? aut quibus sermonibus justificer in conspectu
tuo? Non enim occultabo cor meum ante te, quon-
iam prospicis secreta mea. Et væ mihi peccatori et
indigno, quoniam ante altare tuum assisto, et non
offero pulchram animam qualem expetis a me. Illa
enim promisit placere hominibus, et fecit; et ego
promisi tibi placere, et mentitus sum propter pigritiam
meam. Nudus sum tam in cœlo quam in terra,
non adimplens præcepta mandatorum tuorum. Ergo
non est mihi spes ex operibus bonis, sed spes mea
in misericordia tua, qua confido salvari. Hæc vero
illo dicente, et horum causa plurimum ululante,
eodem die vehementer festa celebravimus.

CAP. V. — Superveniente autem die, quæ est Do-

minica, postquam complevimus nocturnas orationes,
dicit ad me sanctus Nonnus episcopus : Tibi dico,
frater diacone, vidi somnium et fortiter conturbor,
eo quod non possum discernere illud. Qui mox dicit
ad me vidisse se in somnis, quomodo ad cornu
altaris staret nigra columba, multis sordibus invo-
luta, quæ circumvolabat me, et fetorem ac squalo-
rem sordium ejus ferre non valebam. Illa vero cir-
cumstetit me, donec dimissa est oratio catechumenor-
um (8). Postquam vero proclamavit diaconus cate-
chumenis : Procedite, statim nusquam comparuit. Et
post missam fidelem et completionem oblationis,
cum dimissa esset ecclesia, egrediente me limitem
domus Dei, venit denuo ipsa columba multis sordi-
bus involuta, et iterum circumvolabat me. Ego vero
extendens manum, apprehendi eam, et jactavi in
concham, quæ erat in atrio sanctæ ecclesiæ; et di-
misit in aqua omnes sordes suas quibus obvoluta
erat, et ascendit de aqua candida sicut nix : quæ et
volans, in excelsum ferebatur, et omnino ab oculis
meis sublata est. Cum ergo narrasset somnium
sanctus Dei Nonnus episcopus, apprehendit me : et
pervenimus ad majorem ecclesiam cum cæteris
episcopis, et salutavimus episcopum civitatis.

CAP. VI. — Et ingrediens, omnem populum ec-
clesiæ hortatus est, qui ingressi sederunt super
thronos suos; et post omnem canonicam celebratio-
nem vel lectionem sancti Evangelii, idem episcopus
civitatis porrigens sanctum Evangelium beatissimo
Nonno, hortabatur eum ut verba faceret ad populum.
Qui aperiens os suum loquebatur sapientiam Dei,
quæ habitabat in eo, quoniam nihil compositionis,
aut philosophiæ, aut indiscretum alloquebatur, nihil
in se habens humanæ naturæ superfluum : sed re-
pletus Spiritu sancto, arguebat et commonebat ple-
bem, sincerissime loquens de futuro judicio, et
perpetuis bonis quæ reposita sunt. Cuncta ergo plebs
compuncta est ex 378 verbis, quibus locutus est
per eum Spiritus sanctus, ita ut pavementum sanctæ
Ecclesiæ inundaret populi lacrymis.

CAP. VII. — Gubernatione vero misericordiæ di-
vinæ contigit, ut conveniret ad eandem ecclesiam
et meretrix hæc, de qua factus est nobis sermo; et
quod mirum est, catechumena, cui nunquam accessit
sollicitudo peccatorum, nec aliquando ad Dei con-
venisset ecclesiam, subito compuncta est timore
Domini, cum argueret sanctus Nonnus populum, ita
ut desperaret de se, ipsa mulier plangens flumina
lacrymarum fundebat, nec ullo modo a fletu conti-
nere se poterat. Et statim præcepit duobus pueris
suis, dicens : Sustinete in hoc loco; et dum egressus
fuerit sanctus Nonnus episcopus, sequamini eum, et
inquirete ubi maneat, et venite et renuntiate mihi.
Pueri vero fecerunt sicut præcepit eis domina sua;
et sequentes nos, venerunt in basilicam beatissimi
martyris Juliani, ubi nobis hospitium seu cellula
erat. Et regressi, venerunt, dominæ suæ dicentes :
Quoniam in basilica beatissimi martyris Juliani ma-
net. Quo illa audito, statim transmisit diptychum

tabularum (9) per eandem pueros, ita continentem : **A** te expectabant opera ista, scio quod q̄ meum eris. **E**t statim transmisit mecum dominam Romanam primam diaconissarum. Quæ veniens, invenit eam ad huc ad pedes sancti Nonni episcopi, cui vix persuasit surgere a pedibus suis, dicens : Surge, filia, ut exorcizeris. Dixitque ei : Constitere omnia peccata tua. Quæ respondit : Si perscrutata fuero scientiam cordis mei, non invenio in me aliqua opera honorum actuum. Peccata enim mea scio, quod arena maris graviora sint; aqua enim perparva est præ mole peccatorum meorum. Confido vero de Deo tuo, quod dimittat pondus iniquitatum mearum, et respiciat super me. Tunc dixit ad eam sanctus Nonnus episcopus : Dic quod sit nomen tuum? Quæ respondit : Naturali nomine Pelagia vocata sum a parentibus meis; cives vero Antiochiæ Margaritam me vocant, propter pondus ornamentorum quibus me adorna-
verunt peccata **379** mea. Ego enim eram ornamentum et comptum ergasterium diaboli. Iterum dicit ad eam sanctus Nonnus episcopus : Naturali nomine Pelagia vocaris? Quæ respondit : Ita domine. Quò audito, sanctus Nonnus episcopus exorcizavit eam, et baptizavit; et imposuit ei signum Domini, tradiditque illi corpus Christi. Fuitque illi mater spiritalis sancta domina Romana, prima diaconissarum : quæ accipiens eam, ascendit in catechumeum (12), eo quod et nos ibi maneremus. Tunc dicit ad me sanctus Nonnus episcopus : Tibi dico, frater diacone, lætetur hodie cum angelis Dei, et oleum extra consuetudinem sumamus in cibo, **C** et viam cum lætitia spiritali accipiamus, propter salutem hujus puellæ.

CAP. VIII. — Cum vix eam persuasisset sanctus Nonnus episcopus surgere a pedibus suis, cum surrexisset, dicit ad eam : Canones (10) sacerdotiales continent non baptizari meretricem, nisi fidejussores præstiterit, ut non se iterum in ipsis malis revolvat. Quæ audiens talem episcopi sententiam, jactavit se iterum in pavimentum, et apprehendit pedes sancti Nonni, et ipsos lacrymis suis lavit, et capillis suis extergebat, dicens : Rationem reddas Deo pro anima mea, et tibi ascribam iniquitates factorum meorum, si distuleris me iniquam et turpissimam baptizare. **D** Non invenias portionem apud Deum cum sanctis, nisi me nunc feceris alienam malorum operum meorum. Neges Deum, et idola adores, nisi me hodie in sponsam Christi renasci feceris, et obtuleris Deo. Tunc omnes episcopi et clerici qui convenerunt, videntes talem peccatricem pro Deitatis desiderio talia loquentem, admirantes dicebant nunquam se talem vidisse fidem et desiderium salutis, sicut hujus meretricis. Et statim transmisserunt me peccatorem diaconum ad episcopum civitatis, ut hæc omnia ei insinuarem, et unam de diaconissis (11) juberet ejus beatitudo transmittere mecum. Qui audiens, lætatus est gaudio magno, dicens : Bene, pater honorabilis,

te expectabant opera ista, scio quod q̄ meum eris. **E**t statim transmisit mecum dominam Romanam primam diaconissarum. Quæ veniens, invenit eam ad huc ad pedes sancti Nonni episcopi, cui vix persuasit surgere a pedibus suis, dicens : Surge, filia, ut exorcizeris. Dixitque ei : Constitere omnia peccata tua. Quæ respondit : Si perscrutata fuero scientiam cordis mei, non invenio in me aliqua opera honorum actuum. Peccata enim mea scio, quod arena maris graviora sint; aqua enim perparva est præ mole peccatorum meorum. Confido vero de Deo tuo, quod dimittat pondus iniquitatum mearum, et respiciat super me. Tunc dixit ad eam sanctus Nonnus episcopus : Dic quod sit nomen tuum? Quæ respondit : Naturali nomine Pelagia vocata sum a parentibus meis; cives vero Antiochiæ Margaritam me vocant, propter pondus ornamentorum quibus me adorna-
verunt peccata **379** mea. Ego enim eram ornamentum et comptum ergasterium diaboli. Iterum dicit ad eam sanctus Nonnus episcopus : Naturali nomine Pelagia vocaris? Quæ respondit : Ita domine. Quò audito, sanctus Nonnus episcopus exorcizavit eam, et baptizavit; et imposuit ei signum Domini, tradiditque illi corpus Christi. Fuitque illi mater spiritalis sancta domina Romana, prima diaconissarum : quæ accipiens eam, ascendit in catechumeum (12), eo quod et nos ibi maneremus. Tunc dicit ad me sanctus Nonnus episcopus : Tibi dico, frater diacone, lætetur hodie cum angelis Dei, et oleum extra consuetudinem sumamus in cibo, **C** et viam cum lætitia spiritali accipiamus, propter salutem hujus puellæ.

CAP. IX.—Sumentibus vero vobis cibum, audientur voces subito, velut hominis qui violentiam patitur : diabolus enim clamavit, dicens : Væ, væ! quid patior a decrepito senes isto? Non tibi sufficiunt triginta millia Sarracenorum, quos mihi abrupuisti et baptizasti, et obtulisti Deo tuo? Non tibi sufficiebat Heliopolis, quoniam cum et ipsa mea esset, et omnes qui in ea habitabant, me adorarent, tu mihi abrupuisti et obtulisti Deo tuo? Sed et nunc maximam spem meam abstulisti a me, jam nunc non fero machinationes tuas. O jam quid patior a damnabili isto! Maledicta dies illa, in qua natus es tu : flumina lacrymarum infirmo hospitio inundant, jam spes mea abstracta est. Ista omnia clamabat diabolus, et lamentabatur ante januas, et audiebatur ipse ab omnibus hominibus. Et iterum repetens, ad neophytam puellam dixit : Hæc mihi facis, domina mea Pelagia, et tu meum Judam imitaris? Ille enim gloria et honore coronatus, et apostolus constitutus, tradidit Dominum suum, ita et tu mihi fecisti. Tunc dicit ad eam sanctus Nonnus episcopus : Signa te cruce Christi, et abrenuntia ei. Quæ signavit se in nomine Christi, et insufflavit in dæmonem, et statim nusquam comparuit.

CAP. X.—Post biduum ergo, dormiente ea cum sancta Romana commatre sua in cubiculo suo, apparuit diabolus nocte, et suscitavit ancillam Dei Pe-

lagiam, et dicebat : *Roga te, domina mea Margarita, Anunquid non ex auro et argento ditata es? nunquid non ex auro et gemmis pretiosis adornavi te? Rogo te, quid te contristavi? Responde mihi, ut satisficiam tibi, tantum ne me facias opprobrium Christianorum.* Tunc ancilla Dei Pelagia signavit se, et exaudivit in dæmonem, dicens : *Deus meus, qui eripuit me de medio dentium tuorum, et induxit in cœlestem thalamum suum, ipse tibi resistet pro me. Et statim nusquam comparuit diabolus.*

CAP. XI.—Tertia vero die, posteaquam baptizata est sancta Pelagia, rogavit puerum suum, qui præerat rebus ejus omnibus, et dicit ad eum : *Vade in vestiarium meum, et scribe omnia quæ sunt tam in auro quam in argento, vel in ornamentis aut vestibus pretiosis, et affer mihi.* Puer fecit sicut præcepit ei domina sua, et omnem substantiam suam detulit. Quæ statim vocavit sanctum Nonnum episcopum per sanctam Romanam commatrem suam, et omnem substantiam suam posuit in manibus ejus, dicens : *Hæ sunt, domine, divitiæ quibus ditavit me Satanas : has trado in arbitrio sanctitatis tuæ, et quod nosi expedire, facias ex eis, mihi enim optandæ sunt divitiæ Domini mei Jesu Christi.* Qui statim vocavit custodem ecclesiæ senioiorem; et ipsa præsentem, omnem substantiam ejus in manibus tradidit, dicens : *Adjuro te per inseparabilem Trinitatem, ne quid hiuc in episcopium aut in ecclesiam ingredatur, sed magis viduis et orphanis et pauperibus erogetur, ut quod male attractum est, bene distribuatur, et divitiæ peccatricis fiant thesauri justitiæ.* Si vero spreto sacramento, sive per te, sive per quemlibet alium subtraxeris de his quidquam, anathema ingrediatur domum ejus, et cum illis habeat partem qui dixerunt : *Crucifigatur, crucifigatur.* Illa vero convocavit omnes pueros et puellas suas, et liberavit omnes: donavitque tortos (13) aureos eis de manu sua, dicens : *Festinate, et liberate vos de hoc sæculo nequam, pleno peccatis, ut sicut fuimus in hoc sæculo simul, ita simul permaneamus sine dolore in vita illa quæ est beatissima.*

CAP. XII.—Octava vero die, quando habebat depositionem albarum facere, surgens nocte, nobis ignorantibus, deposuit vestem baptismatis sui, et induit se tunicam tricinam (14), et birram (15) sancti Nonni episcopi, et ex illa die nusquam comparuit in civitate Antiochia. Quam sancta Romana flebat amarissime, et sanctus Nonnus consolabatur eam, dicens : *Noli flere, filia, sed lætare gaudio magno, quoniam Pelagia optimam portionem elegit, sicut Maria, quam Dominus præfert Marthæ in Evangelio.* Illa autem abiit Jerosolymam, et construxit sibi cellulam in monte Oliveti, ubi Dominus oravit.

CAP. XIII.—Post aliquantum vero temporis convocavit episcopus civitatis omnes episcopos, ut unusquisque reverteretur ad propria. **380** Post triennium aut quadriennium temporis, desideravi ego Jacobus diaconus proficisci Jerosolymam, ut ibi adorarem resurrectionem Domini nostri Jesu Christi, et

petii episcopum meum, ut me permitteret ire. Dum me permisisset ire, dicit ad me : *Tibi dico, frater diacone, dum perveneris Jerosolymam, require ibi quemdam fratrem Pelagium, monachum et eunuchum, quæ multos annos habebat in solitudine clausus, quasi eum visitaturus; vere enim poteris ab eo juvari.* Hæc autem omnia dicebat mihi de ancilla Dei Pelagia non manifeste.

CAP. XIV.—Pervenii ergo Jerosolymam, et adoravi sanctam resurrectionem Domini nostri Jesu Christi : et alia die requisivi servum Dei. Et accessi, et inveni eum in monte Oliveti, ubi Dominus oravit, in modica cellula undique circumclusa, et parvam fenestellam habuerat in pariete. Et percussi ostium fenestellæ, et statim aperuit mihi, et cogovit me : *ego vero non cognovi eam. Quomodo esim poteram cognoscere illam, quam antea videram inestimabili pulchritudine, jam facie marcidam factam præ nimia abstinentia? Oculi vero ejus sicut fossæ videbantur.* Quæ dicit ad me : *Unde venis, frater? Ego respondi et dixi: Missus sum ad te, jubente Nonno episcopo. Quæ ait ad me: Oret pro me, quoniam vere sanctus Dei est.* Et statim clausit ostiolum fenestellæ, et cœpit psallere horam tertiam. Ego vero oravi juxta parietem cellulæ ejus, et recessi, multum juvatus de angelica visione ejus. Reversus vero Jerosolymam, cœpi per monasteria ambulando visitare fratres.

CAP. XV.—Magna vero ferebatur fama per monasteria de domino Pelagio : propterea deliberavi etiam iterato ad eum redire, et salutaribus doctrinis ejus refici. Cumque ad cellulam suam pervenissem, et pulsare, imo nominatim eum interpellare præsumerem, nihil respondit. *Expectavi secunda die et tertia perseverans, et proprio nomine Pelagium interpellans, neminem audivi.* Quare intra me dixi : *Aut nemo est hic, aut recessit qui hic erat monachus.* Natu vero Dei monitus, iterum dixi : *Considerem ne forte mortuus sit; et aperui ostiolum fenestellæ, et prospexi, et vidi eum mortuum, et clausi ostiolum; et de luto replevi diligentem, cursu veni Jerosolymam, et nuntiavi commanentibus, quod sanctus Pelagius monachus mirabilia faciens requiesisset.* Tunc sancti patres venerunt cum diversis monasteriis monachorum, et sic solutum est ostiolum cellulæ; et delatum est foras sanctum corpusculum ejus, quod auro et lapidibus pretiosis condigne posuerunt. Et dum sancti patres ungerent corpus myrrha, tunc cognoverunt quod fuisset mulier : qui volentes miraculum abscondere, sed populum ipsum latere non poterat, exclamaverunt voce magna, dicentes : *Gloria tibi, Domine Jesu Christo, qui multas divitias abscondas habes super terram, non solum viriles, sed etiam muliebres.* Divulgatum est autem omni populo, et venerunt omnia monasteria virginum, tam de Jericho, quam ex Jordane, ubi Dominus baptizatus est, cum cereis, lampadibus et hymnis; et sic depositæ sunt sanctæ reliquię ejus, portatæ a sanctis patribus.

Hæc vita meretricis, hæc conversatio desperatæ :

cum qua et Dominus nos faciat invenire misericordiam suam in die iudicii; quoniam ipsi est honor et gloria, potestas et imperium in sæcula sæculorum. Amen.

ROSWEYDI NOTATIO.

(1) *Pelagæ.*] Martyrolog. Romanum, 8 Octobr. « Jerosolymis sanctæ Pelagiæ cognomento Pœnitentis. »

(2) *Jacobo Diacono.*] Ita auctor seipsum vocat hic in præfatione.

(3) *Eustochio.*] Ita interpres suum nomen exprimit in prologo, qui deest edit. Colon., sed habetur in Ms. sancti Audomari, et vet. edit.

(4) *Nonnus.*] De hoc Martyrologium Rom. 2 Decembris: « Edessæ sancti Nonni episcopi, cujus precibus Pelagia pœnitens ad Christum conversa est. »

(5) *Juliani.*] Varii occurrunt Juliani in Martyrologio. Existimo hic intelligi unum ex iis qui passi sunt in Syria, in qua Antiochia.

(6) *Prima choreutiarum pantomimarum.*] Ita emendavi ex conjectura. Loco *choreutiarum*, vetus *thorentiarum*; Coloniensis *thorentiarum*. Ms. sancti Audomari: *Prima chaos in theatrum pantomimi*. Erunt forte qui loco *thorentiarum* divinent legendum *theatricarum*. Noti *χορευται* Platoni et Aristoteli, qui et cantabant et saltitabant. Talis hæc Pelagia pantomima choreutria.

(7) *Musci.*] Infra, in Vita sanctæ Marcellæ, c. 3, *fragrare musco mure*. Vide Onomasticon.

(8) *Dimissa est oratio catechumenorum.*] Mox sequitur, *missa fidelis seu fidelium*. Ita olim officium divinum erat distinctum, ut pars vocaretur *missa catechumenorum*, pars *missa fidelium*.

(9) *Diptychum tabularum.*] Erant Diptycha bifores tabellæ ad varium usum. Vide Onomasticon.

(10) *Canones.*] Vetitum olim canonibus, ne quis ad baptismum admitteretur sine patrino seu fidejussore, quod multo accuratius observatum in meretricibus et bistrionibus, quorum conversio magis erat dubia.

(11) *Diaconissis.*] Diaconissæ antiquitus baptizandas mulieres velabant.

(12) *Catechumenum.*] Intelligit locum catechumenorum in ecclesia, qui distinctus erat a loco fidelium.

(13) *Tortos.*] Ita vetus editio. Colon., *torques*.

(14) *Tricinam.*] Addunt Editi, *id est, cilicinam*.

(15) *Birram.*] Birra nunc vestem pretiosam nunc vilem significat. Vide Onomasticon.

APRILIS II.

VITA

SANCTÆ MARIÆ (1) ÆGYPTIACÆ,

MERETRICIS

AUCTORE SOPHRONIO (2) JEROSOLYMITANO EPISCOPO,

INTERPRETE PAULO (3) DIACONO SANCTÆ NEAPOLEOS ECCLESIAE.

PRÆFATIO INTERPRETIS.

Domino gloriosissimo ac præstantissimo regi Carolo.

381 Sciens gloriosissimam majestatem vestram tam divinis eloquiis, quam sanctorum præcedentium exemplis valde delectari, cum jamdudum libellum conversionis Mariæ Ægyptiacæ, cum tomulo de cujusdam vicedomini (4) pœnitentia, domino meo obtulerim, quia ille ipse casu quodam deperiit, nunc interim jussui vestro in eodem restaurando devotus obedivi. Obsequii quoque et devotionis meæ fuit ut non simplicem tantum memoratæ rei textum exhiberem, sed et alia quæsitum digna superadjicerem, de venerandis scilicet constitutis (5) et gestis præsulorum Romanæ Ecclesiæ: quorum sanctionibus quam reverenter Ecclesia utatur, majestas vestra optime novit. Hoc autem brevitatis compendium servus vester ideo sumpsit, ut serenitas vestra, quam Reipublicæ fascibus valde oneratam attendo, cui sparsim diversa non vacat percurrere scriptorum volumina, quasdam consuetudines ecclesiasticas in brevi, quasi in quodam Enchiridio inclusas, tenere possit, et quia secundum regalem industriam studium domini mei in hoc fervere didici, ut facta dictave vestra juxta auctoritatem irrefragabilem dirigere, et quid erga cultum divinum tenendum, quidve rejiciendum sit, sollicite disquirere et perscrutari, elucubrationis sit assidua, qualiter ejus divinitatis ope muniti, prosperis successibus ad omnia currere mereamini.

Prologus auctoris.

382 Secretum regis celare, bonum est; opera autem Dei revelare et confiteri, honorificum est (*Tob. xii*). Ita enim legitur, angelum dixisse Tobix post oculorum amissionem, gloriosamque illuminationem, et post illa transacta pericula, e quibus liberatus, consecutus est Dei pietatem. Etenim regis secretum manifestare, nocivum et valde periculosum est; et Dei gloriosa silere opera, magnum est animæ detrimentum. Propter